

10. 5. 2022

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Úskalí kompenzačních námitek

Žalovaný disponuje v soudním sporu řadou procesních obran proti podané žalobě a jednou z nich je učinění kompenzační námítky dle § 97 zák. č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád (dále „OSŘ“), tedy námítka započtení vlastní pohledávky na žalovanou pohledávku.

Nutno rovnou podotknout, že taková vlastní započítávaná pohledávka musí být nižší než ta žalovaná, jinak by se nejednalo o procesní obranu, o které je tento článek, ale o vzájemný návrh, který má svá specifika.

Jaké pohledávky jsou vůbec započitatelné stanovuje § 1982 a § 1987 zák. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále „OZ“), tedy musí se jednat o vzájemné pohledávky stejného druhu, musí být dospělé, tj. splatné a současně se musí jednat o pohledávky, které lze uplatnit před soudem, přičemž takovými pohledávkami nejsou pohledávky nejisté nebo neurčité.

Nikoliv ojedinělým procesním prohrěškem žalovaných je nesprávné uplatnění kompenzační námítka započtení u pohledávek, u kterých splatnost není ujednána či jinak stanovena, kdy žalovaní často rovnou procesně u soudu uplatní kompenzační námítka, aniž by předtím vyzvali žalobce k plnění.

V případě takových pohledávek je totiž nutné nejdříve vyvolat jejich splatnost doručením výzvy k plnění jakožto hmotněprávního úkonu do dispoziční sféry protistrany (viz § 570 ve spojení s § 1958 OZ), resp. není možné spojit výzvu k plnění s kompenzační námítkou v jedno podání.

To potvrzuje usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 29 Odo 204/2003: *„úkon započtení pohledávky splatné na požádání věřitele nemá žádné právní účinky, jestliže jej věřitel učinil, aniž předtím vyzval dlužníka k zaplacení pohledávky; takový kompenzační projev účinků nenabude ani v okamžiku, kdy se pohledávka později stane splatnou. Podmínka splatnosti započítávané pohledávky přitom není splněna, jestliže věřitel v jedné listině vyzve dlužníka k zaplacení pohledávky a zároveň v ní učiní projev započtení této pohledávky.“*

Dalším problematickým úskalím pro žalovaného je splnění podmínky jistoty a určitosti pohledávky dle § 1987 odst. 2 OZ. Výklad tohoto ustanovení v praxi vyvolává problémy, ale obecně by měly takovými pohledávkami být ty, které co do základu i výše lze snadno prokázat, resp. o nichž není rozumný pochyb.

Nadepsané blíže komentuje i odborná literatura, která dospěla k názoru, že: *„v kontextu civilního procesu by měl být smysl § 1987 odst. 2 o. z. spatřován zejména v ochraně věřitele před tím, aby řízení o jím uplatněné pohledávce bylo zdržováno složitým prokazováním protipohledávek dlužníkůvých. Lze-li očekávat, že by námítka započtení vznesená podle § 98, věty druhé, o. s. ř. s ohledem na obtížnost zjišťování existence a výše započítávané pohledávky nepřiměřeně prodlužovala řízení o pohledávce uplatněné žalobou, je možné konstatovat nekompenzabilitu započítávané pohledávky pro nejistotu a neurčitost.“*^[1]

Pro úplnost je pak potřeba dodat, že je na protistraně, aby se dovolala relativní neplatnosti jednostranného započtení.^[2]

S nadepsaným souvisí i otázka, kdy může žalovaný uplatnit ve sporném řízení kompenzační námítka,

a to i s ohledem na koncentraci řízení. Z tohoto pohledu dle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 20217, sp. n. 32 Cdo 4182/2016 platí, že: „*koncentrace nebrání soudu v tom, aby přihlédl nejen k tvrzení a důkazům o započtení a zániku žalované pohledávky, ale také k tvrzením a důkazům o existenci započtené vzájemné pohledávky, i když vznikla a stala se splatnou před koncentrací řízení a žalovaný to před koncentrací netvrdil.*“

Byť z nadepsaného se může jevit jednoznačně, že žalovaný není v kompenzační námitce časově fakticky omezen, tak tomu tak ovšem není, neboť např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. 31 Cdo 684/2020 dospěl k následujícímu:

„V úvahu je přitom třeba vzít i stav řízení v okamžiku, kdy byla námitka započtení vznesena. Je-li námitka započtení vznesena v okamžiku, kdy je řízení teprve na začátku a prokazování skutečností rozhodných pro posouzení aktivní pohledávky nebude významně složitější, než je tomu v případě žalobou uplatněné pohledávky, bude zpravidla na místě závěr, že započtení neodporuje § 1987 odst. 2 o. z. Naopak, námitka započtení uplatněná až na konci nalézacího řízení, či dokonce až jako obrana v exekučním řízení, obstojí pouze v případě, bude-li aktivní (započítávaná) pohledávka zcela nepochybná (nebude-li nutné k jejímu zjištění provádět žádné složitější dokazování).“

V neposlední řadě je rovněž nutné zvážit i případné negativní účinky, které neplatná kompenzační námitka může na průběh sporného řízení mít, a to jmenovitě zda nebude mít za následek rovněž uznání dluhu.

Uvedenou otázkou se opakovaně zabýval Nejvyšší soud a dospěl k závěru, že neplatným jednostranným započtením bez výhrad nedojde k uznání dluhu, neboť by v něm kromě vůle směřující k započtení (= k zániku dluhu) musela být vyjádřena rovněž vůle směřující k uznání dluhu (= k potvrzení dluhu).[3]

Shrnutí

Zákon klade na jednostranné započtení vysoké jak hmotněprávní, tak procesněprávní nároky, což lze připisovat snaze zabránit v některých případech účelovým snahám dlužníků oddalovat uspokojení pohledávky věřitele.

Byť s nadepsaným se lze jistě ztotožnit, nelze ovšem odhlédnout od jisté aplikační nejasnosti některých pojmů spojených s jednostrannými zápočty. Na druhou stranu ale lze kvitovat, že tyto jsou postupně odstraňovány sjednocující se judikaturou, na kterou chtěl poukázat i tento článek.

JUDr. Lukáš Zárybnický,
advokát

e-mail: office@akzarybnicky.cz

---

[1] Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). Komentář. 1. vyd. Praha: C. H.

Beck, 2014. s. 1145 - 1146.

[2] Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. 31 Cdo 684/2020.

[3] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3549/2007 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 7. 2021, sp. zn. 23 Cdo 3752/2019.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)
- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)